

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

16 січня 2020 р.

Київ

№ 1-рк

Товариству з обмеженою
відповідальністю
«Оператор газотранспортної
системи України»

Про здійснення заходів, спрямованих
на запобігання порушенням
законодавства про захист
економічної конкуренції

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

(1) Антимонопольним комітетом України (далі – Комітет) отримано заяви:

1) товариства з обмеженою відповідальністю «Вінницягаз Збут» (далі – ТОВ «Вінницягаз Збут») від 26.12.2019 № 217-Сл-5732-1219 (вх. № 8-01/393-АМ від 27.12.2019);

2) товариства з обмеженою відповідальністю «Закарпатгаз Збут» (далі – ТОВ «Закарпатгаз Збут») від 27.12.2019 № 88701-Сл-27125-1219 (вх. № 8-01/395-АМ від 28.12.2019);

3) товариства з обмеженою відповідальністю «Хмельницькгаз Збут» (далі – ТОВ «Хмельницькгаз Збут») від 27.12.2019 № 297-Сл-5458-1219 (вх. № 8-01/396-АМ від 28.12.2019);

4) товариства з обмеженою відповідальністю «Дніпропетровськгаз Збут» (далі – ТОВ «Дніпропетровськгаз Збут») від 26.12.2019 № 497-Сл-19860-1219 (вх. № 8-01/1-АМ від 02.01.2020), –

про ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції у діях товариства з обмеженою відповідальністю «Оператор газотранспортної системи України» (далі – ТОВ «Оператор ГТС України»), які полягають у встановленні вимог до банківських установ, гарантії яких прийматимуться в якості фінансового забезпечення виконання зобов'язань замовником послуг транспортування природного газу.

2. ЗМІСТ ОТРИМАНИХ ЗАЯВ

(2) ТОВ «Вінницягаз Збут», ТОВ «Закарпатгаз Збут», ТОВ «Хмельницькгаз Збут» і ТОВ «Дніпропетровськгаз Збут» (далі – разом Товариства) є суб'єктами ринку природного газу, які на підставі відповідної ліцензії здійснюють надання послуг із постачання природного газу.

(3) ТОВ «Вінницягаз Збут», ТОВ «Закарпатгаз Збут», ТОВ «Хмельницькгаз Збут» і ТОВ «Дніпропетровськгаз Збут» укладено договори транспортування природного газу

з ТОВ «Оператор ГТС України» від 16.12.2019 № 1910000123, від 16.12.2019 № 1910000143, від 18.12.2019 № 1910000212 і від 17.12.2019 № 1910000135 відповідно (далі – разом Договори, кожен окремо – Договір), за положеннями яких ТОВ «Оператор ГТС України» надає кожному із Товариств послугу транспортування природного газу, а Товариства сплачують ТОВ «Оператор ГТС України» встановлені Договором вартість послуги транспортування природного газу та плат (за їх наявності), які виникають при його виконанні.

- (4) За приписами пунктів 17.1 Договорів, у частині транспортування природного газу, Договори набирають чинності після отримання ТОВ «Оператор ГТС України» ліцензії на провадження діяльності з транспортування природного газу, але не раніше 01.01.2020.
- (5) Пунктами 12.1 Договорів передбачено обов'язок для Товариств перед ТОВ «Оператор ГТС України» протягом усього строку отримання послуг із транспортування природного газу мати та підтримувати на належному рівні фінансове забезпечення відповідно до вимог Кодексу газотранспортної системи, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30.05.2015 № 2493 (далі – Кодекс ГТС).
- (6) За змістом пунктів 12.3 Договорів фінансове забезпечення виконання зобов'язань щодо оплати добового небалансу надається у формах, визначених Кодексом ГТС, на користь ТОВ «Оператор ГТС України» згідно з чинним законодавством¹.
- (7) На виконання умов Договорів, із метою можливості забезпечення транспортування природного газу та відповідно його постачання споживачам, Товариствами створено фінансове забезпечення виконання зобов'язань перед ТОВ «Оператор ГТС України» щодо оплати за вчинення дій із врегулювання добового небалансу у вигляді банківської гарантії:
  - 1) ТОВ «Вінницязгаз Збут» до Договору отримано банківську гарантію виконання зобов'язань ПАТ «БАНК «УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ» від 21.12.2019 № 453;
  - 2) ТОВ «Закарпатгаз Збут» до Договору отримано банківську гарантію виконання зобов'язань ПАТ «БАНК «УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ» від 21.12.2019 № 457 ;
  - 3) ТОВ «Хмельницькгаз Збут» до Договору отримано банківську гарантію виконання зобов'язань ПАТ «БАНК «УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ» від 21.12.2019 № 458;
  - 4) ТОВ «Дніпропетровськгаз Збут» до Договору отримано банківську гарантію виконання зобов'язань ПАТ «БАНК «УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ» від 19.12.2019 № 448.
- (8) На офіційному вебсайті ТОВ «Оператор ГТС України» за посиланням: <https://tsoua.com/kliyentam/> у період з 20 до 26 грудня 2019 року (включно) містилась інформація, відповідно до якої ТОВ «Оператор ГТС України», з метою мінімізації фінансових ризиків, встановлено вимоги до банків, гарантії яких приймаються у якості фінансового забезпечення.
- (9) Так, ТОВ «Оператор ГТС України» було зазначено, що контрагент має право надати фінансове забезпечення у вигляді банківської гарантії, виданої зареєстрованим в Україні банком або банком, зареєстрованим у країнах, що входять до Організації

---

¹ Відповідно до положень пункту 3 глави 2 розділу VIII Кодексу ГТС фінансове забезпечення виконання зобов'язань замовником послуг транспортування може надаватися в одній або декількох з таких форм: банківської гарантії; фінансового забезпечення грошових коштів на підставі договору транспортування природного газу.

економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), при цьому повинні виконуватися нижчезазначені вимоги:

1) для банків зареєстрованих у країнах, що входять до ОЕСР, діючий довгостроковий кредитний рейтинг повинен бути не менше ніж «А» для рейтингів, виданих компанією Standard & Poor's чи Fitch IBCA та/або не менше ніж «А2» для рейтингів, виданих компанією Moody's Investors Service;

2) для банків, зареєстрованих в Україні:

у такого банку є діючий національний довгостроковий кредитний рейтинг від міжнародних рейтингових агенцій Standard & Poor's, Fitch IBCA або Moody's Investors Service, який не менше ніж:

- «А(ukr)» для рейтингів, підтверджених рейтинговою агенцією Fitch IBCA, та/або
- «А.ua» для рейтингів, підтверджених рейтинговою агенцією Moody's IBCA, та/або
- «uaА» для рейтингів, підтверджених рейтинговою агенцією Standard & Poor's; та/або

такий банк визначено Національним банком України як системно важливий банк²; та/або

пакет акцій (більше ніж 20 %) належить фінансовій та/або банківській установі (-ам), яка(-і) має (-ють) діючий довгостроковий кредитний рейтинг не менш «А» для рейтингів, виданих компанією Standard & Poor's чи Fitch IBCA, та/або не менш ніж «А2» для рейтингів, виданих компанією Moody's Investors Service, та зареєстрована в Україні або у країні, що входить до ОЕСР.

- (10) Зважаючи на зазначені вимоги, установлені ТОВ «Оператор ГТС України» до банків, гарантії яких прийматимуться у якості належного фінансового забезпечення, банківські гарантії, надані Товариствами до Договорів можуть не бути визнані ТОВ «Оператор ГТС України», що може призвести до негативних наслідків у господарській діяльності Товариств і нанесення їм збитків, та до безпідставних припинень газопостачання споживачам, у випадку відмови ТОВ «Оператор ГТС України» у підтвердженні номінацій на транспортування природного газу у січні 2020 року.

3. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

3.1. Встановлення об'єктів аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

- (11) Відповідно до пункту 3.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 р. за № 317/6605 (далі – Методика), об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання та конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який (які) випускається(ються), постачається(ються), продається(ються), придбавається(ються), використовується(ються), споживається(ються) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.
- (12) Об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є послуги транспортування природного газу трубопроводами.

² Системно важливий банк – це банк, що відповідає критеріям, встановленим Національним банком України, діяльність якого впливає на стабільність банківської системи (стаття 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність»).

- (13) Згідно з Методикою визначено становище ТОВ «Оператор ГТС України» на ринку послуг із транспортування природного газу трубопроводами.

3.2. Визначення товарних меж ринку

- (14) За змістом абзацу 3 частини першої статті 5 Закону України «Про природні монополії» послуги з транспортування природного газу трубопроводами належать до сфери діяльності суб'єктів природних монополій³.
- (15) Пунктом 2 постанови Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 840 «Про відокремлення діяльності з транспортування природного газу та забезпечення діяльності оператора газотранспортної системи» визначено, що ТОВ «Оператор ГТС України» має право подати до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, запит на сертифікацію оператора газотранспортної системи.
- (16) Відповідно до пункту 1 постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 24.12.2019 № 3011, ТОВ «Оператор ГТС України» видано ліцензію на право провадження господарської діяльності з транспортування природного газу. За приписами пункту 4 вказаної постанови вона набирає чинності з 01.01.2020.
- (17) За змістом частини першої статті 32 Закону України «Про ринок природного газу» та пункту 1 глави 3 розділу I Кодексу ГТС послуги транспортування природного газу газотранспортною системою надаються оператором газотранспортної системи суб'єктам ринку природного газу на підставі договору транспортування природного газу та відповідно до умов, визначених Кодексом ГТС, у межах договірних потужностей та підтверджених номінацій.
- (18) Відповідно до пункту 5.1 Методики товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого. Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється з переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності.
- (19) Ринок товару (товарний ринок) – це сфера обороту товару, на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.
- (20) **Товарними межами ринку** є послуги ТОВ «Оператор ГТС України» з транспортування природного газу трубопроводами.

3.3. Визначення територіальних (географічних) меж ринку

- (21) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача, придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи, є неможливим або недоцільним.

---

³ Відповідно до абзацу другого частини першої статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – це стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

- (22) Зважаючи на зазначені вище положення статті 5 Закону України «Про природні монополії» та можливість для суб'єктів господарювання забезпечити постачання природного газу своїм споживачам по всій території України лише за умови укладення договору транспортування природного газу з ТОВ «Оператор ГТС України», послуги ТОВ «Оператор ГТС України» з транспортування природного газу трубопроводами є **загальнодержавним ринком**.

3.4. Розрахунок частки суб'єктів господарювання на ринку

- (23) Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
  - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- (24) Як зазначалося вище, ТОВ «Оператор ГТС України» є суб'єктом природної монополії на ринку послуг із транспортування природного газу трубопроводами.
- (25) Отже, на ринку послуг із транспортування природного газу трубопроводами ТОВ «Оператор ГТС України» займає монопольне (домінуюче) становище з часткою 100 відсотків.

4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗАМОВНИКА ПОСЛУГ ТРАНСПОРТУВАННЯ

- (26) Фінансове забезпечення виконання зобов'язань замовника послуг транспортування щодо оплати послуг оператора газотранспортної системи за договором транспортування природного газу врегульовано главою 2 розділу VIII Кодексу ГТС.
- (27) Положеннями глави 2 розділу VIII Кодексу ГТС, у редакції постанов Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 28.04.2017 № 615 і від 28.05.2019 № 844, встановлено наступне.
- (28) Відповідно до пункту 3 глави 2 розділу VIII Кодексу ГТС фінансове забезпечення виконання замовником послуг транспортування зобов'язань щодо оплати за вчинення дій з врегулювання добового небалансу обсягів природного газу, які подаються до газотранспортної системи і відбираються з неї, надається оператору газотранспортної системи в одній або декількох з таких форм:
- банківської гарантії;
  - передачі замовником послуг транспортування оператору газотранспортної системи в якості фінансового забезпечення грошових коштів на підставі договору транспортування природного газу.
- (29) За приписами пункту 3 глави 2 розділу VIII Кодексу ГТС оператор газотранспортної системи не має права встановлювати будь-які вимоги та критерії до банків, банківські гарантії яких будуть надані замовниками послуг транспортування в якості фінансового забезпечення.
- (30) Отже, зазначені вище вимоги до банків, гарантії яких прийматимуться у якості належного фінансового забезпечення виконання зобов'язань замовником послуг транспортування природного газу, встановлено ТОВ «Оператор ГТС України» поза межами правового регулювання, визначеного положеннями пункту 3 глави 2 розділу VIII Кодексу ГТС.

ВИСНОВОК

- (31) З 01.01.2020 ТОВ «Оператор ГТС України» є суб'єктом природної монополії на ринку послуг з транспортування природного газу трубопроводами.
- (32) Суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність із постачання природного газу, для забезпечення своєї господарської діяльності зобов'язані укласти з ТОВ «Оператор ГТС України» договір на транспортування природного газу.
- (33) Як свідчать матеріали заяв Товариств, у період із 20 до 26 грудня 2019 року (включно) на офіційному вебсайті ТОВ «Оператор ГТС України» було розміщено вимоги до банків, гарантії яких прийматимуться останнім як належне фінансове забезпечення виконання зобов'язань замовником послуг транспортування.
- (34) Дії ТОВ «Оператор ГТС України», які полягають у встановленні вимог до банківських установ, гарантії яких приймаються в якості належного фінансового забезпечення виконання зобов'язань замовником послуг транспортування, могли призвести до порушення законодавства про захист економічної конкуренції та мати негативний вплив на конкуренцію.
- (35) Разом із тим станом на 10.01.2020:
- 1) на офіційному вебсайті ТОВ «Оператор ГТС України» за посиланням: <https://tsoua.com/kliyentam/> інформація про вимоги, які встановлює ТОВ «Оператор ГТС України» до банків, гарантії яких прийматимуться останнім як належне фінансове забезпечення виконання зобов'язань замовником послуг транспортування, відсутня;
  - 2) від Товариств не надходило інформації про відмову ТОВ «Оператор ГТС України» у прийнятті поданого ними фінансового забезпечення – банківської гарантії ПАТ «БАНК «УКРАЇНСЬКИЙ КАПІТАЛ», що мало б наслідок відмови підтвердження номінацій на транспортування природного газу у січні 2020 року.

За приписами частини другої статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкти господарювання зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.

Враховуючи викладене, з метою здійснення заходів, спрямованих на запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, на підставі пункту 5 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Антимонопольний комітет України надає товариству з обмеженою відповідальністю «Оператор газотранспортної системи України» такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Не допускати:

- 1) вжиття дій щодо встановлення будь-яких вимог та критеріїв до банків, гарантії яких прийматимуться як належне фінансове забезпечення від замовників послуг транспортування природного газу;
- 2) відмови у прийнятті виданих та належним чином оформлених банківських гарантії, наданих замовниками послуг транспортування природного газу як фінансове забезпечення виконання зобов'язань щодо оплати за вчинення дій з врегулювання добового небалансу.

Рекомендації є обов'язковими для розгляду органами та особами, яким вони надані.

Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України у 30-денний строк із дня їх отримання.